

Červenec 2025

Předávání předsednictva Rady EU: Polsko střídá Dánsko

Karel Sál

Shrnutí

Dne 1. července 2025 došlo k předání předsednictví Rady Evropské unie z Polska do rukou Dánska. Pravidelné střídání předsednictví bývalo dříve vítaným prostředkem ke zviditelnění, neboť premiér či prezident předsednické země zastupoval EU při mezinárodních jednáních na nejvyšší úrovni. Mít fotografii s americkým prezidentem nebo zastupovat EU na jednání G7 bylo prestižní záležitostí. Po přijetí Lisabonské smlouvy však došlo k zásadním změnám ve struktuře EU – mimo jiné byla zřízena funkce předsedy Evropské rady (tím je v současnosti dosud málo viditelný Portugalec António Costa). Dnes tak předsednictví Radě EU znamená především stovky a tisíce jednání na nižších úrovních, formování konsenzu mezi jednotlivými členy a snahu posunout společnou politiku v oblastech, které si předsednická země vytyčí jako své priority. V době krize je navíc nutné rychle reagovat na nové skutečnosti a výzvy. Polsko se s touto rolí vypořádalo dobře. Limitem však – stejně jako v případě Česka – byly především domácí politické rozbroje, které Polsko do určité míry přibrzdily v realizaci některých specifických oblastí.

Hlavní body

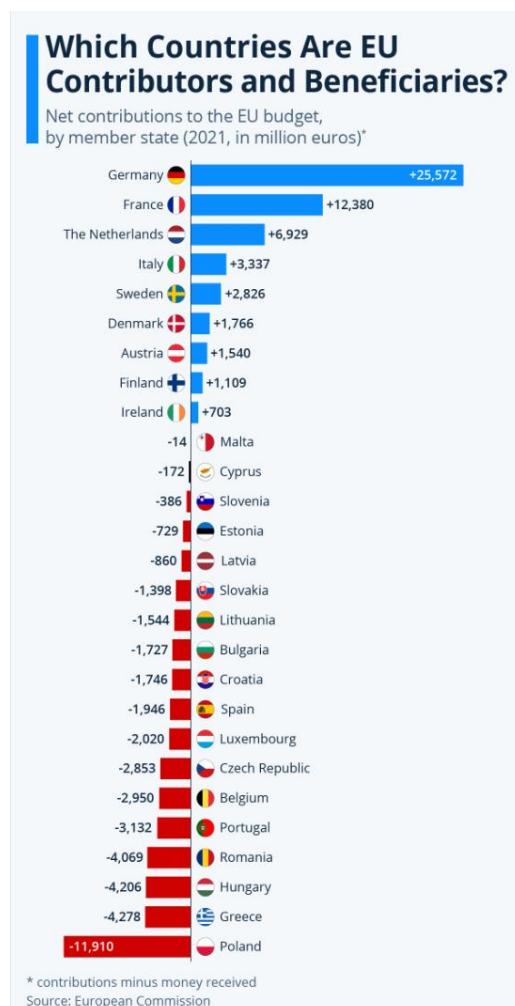
- Polsko během svého předsednictví dokázalo dotáhnout většinu svých priorit. Velmi důležitá byla opatření vůči expanzivní politice Ruska v Evropě – tzv. další balíčky sankcí a přípravy na zastavení energetických dodávek z Ruska. Naopak téma Ukrajiny, zejména její sblížení s EU, bylo během předsednictví spíše upozaděno.
- Pro Tuska představovalo problém především domácí politické kolbiště, jelikož celé předsednictví bylo poznamenáno kampaní před prezidentskými volbami, které liberálně-konzervativní vláda nakonec prohrála.
- Dánské předsednictví, kromě prosazování vlastních priorit, bude muset řešit dohodu o nových klimatických cílech pro rok 2040 – téma, které vyvolává silné emoce a u něhož bude nalezení shody nesmírně obtížné. Pro Dány tak může být jejich osmé předsednictví historicky nejtěžší.

Tusk potřetí

Polsko svůj půlrok v čele EU (leden–červen 2025) pojalo pragmaticky. Oproti předchozímu předsednictví Maďarska, které bylo poznamenáno bojkotem Evropské komise kvůli cestě premiéra Viktora Orbána do Číny (ČTK, 2024), se polská vláda vydala bezpečným a očekávatelným směrem. Poláci si ve svém programu realisticky vytyčili řešení problémů, které je akutně pálí. Mezi nejvýznamnější cíle patřila bezpečnost, ochrana hranic, odolnost vůči dezinformacím a výzvy plynoucí z transformace energetiky (PPCE.eu, 2025).

Průvodním narativem byl také „návrat Polska do EU“, který reflektoval změnu ve vedení země po volbách v roce 2023, kdy se otěží chopila třetí vláda Donalda Tuska. Současná polská liberálně-konzervativní vládní koalice, složená z Občanské koalice (Koalicja Obywatelska), Polska 2050 Szymona Hołowni (Polska 2050), Polské lidové strany (Polskie Stronnictwo Ludowe) a Nové levice (Nowa Lewica), má k označení „eurooptimistická“ stále daleko, ale objektivně je vůči evropské integraci znatelně otevřenější než předchozí vlády vedené stranou Právo a spravedlnost (Prawo i Sprawiedliwość). Tusk v minulosti vedl historicky první polské předsednictví v roce 2011 a následně v letech 2014–2019 působil ve funkci předsedy Evropské rady, takže šlo už o jeho třetí působení v nejvyšších kruzích evropské politiky.

Jenže jak to někdy bývá – ačkoliv domácí politické události jsou mnohdy objektivně méně důležité než dění ve světě – nakonec mají na rozhodování konkrétního politika často větší dopad než mezinárodní scéna.

Polské předsednictví poznamenala předvolební kampaň před prezidentskými volbami v květnu a červnu 2025. Tehdejší prezident Andrzej Duda (nezávislý s podporou PiS) byl během svého druhého mandátu pevný v kramflecích a svými kroky třetí vládě Donalda Tuska dělal závažné problémy. Nešlo jen o prezidentská veta, kterých bylo hned několik. Například 9. ledna 2025 požádal Duda premiéra Tuska a jeho vládu, aby zaručili bezpečný pobyt izraelského premiéra Benjamina Netanjahua na akci u příležitosti 80. výročí osvobození koncentračního tábora Osvětim sovětskými vojsky, a to i přesto, že Netanjahu čelí zatykači od Mezinárodního trestního soudu (ICC). Tusk se ocitl v překerní situaci. Na jednu stranu nechtěl podkopávat autoritu ICC, popudit partnery v EU, kteří mají na jednání Izraele v Gaze diametrálně odlišné názory než Poláci, Maďaři či Češi a udělat z polské vlády terč sice úzké, ale otravné skupině propalestinských aktivistů. Na druhou stranu nepozvat na výročí osvobození Osvětimi představitele Izraele – a to z jakéhokoliv důvodu, by vypadalo víc než špatně. Zejména v Polsku, které se s řáděním nacistů na svém území s neshodami vyrovnává dodnes a spory o interpretaci holokaustu a roli Polska a Poláků jsou velmi citlivé a vysoce zpolitizované téma. Tusk nakonec Netanjahuovi zaručil bezpečný průjezd a ten naštěstí pro všechny nedorazil (Starcevic, 2025).

Zdroj grafu: [Statista.com](https://www.statista.com)

Premiér i celá vládní většina vkládali do prezidentských voleb velké naděje. Politicky spřízněný prezident v paláci by znamenal výrazně méně problémů – mnoho zablokovaných vnitropolitických i mezinárodních otázek by se mohlo dát do pohybu, a to včetně poměrně obtížných priorit v rámci předsednictví, jako je například otázka sbližování Ukrajiny a EU.

Samotná Ukrajina je v programu polského předsednictví zmíněna 41krát (PPCE.eu, 2025). Jenže politici plánují a voliči volí – a tak se Tusk musel smířit s vítězstvím konzervativního kandidáta Karola Nawrockého (nezávislý s podporou PiS). Polskému premiérovi tak nezbylo nic jiného než většinu agendy týkající se Ukrajiny odsunout na neurčito, což je dnes považováno za jedinou skutečnou černou kaňku na jinak celkově úspěšném předsednictví (Štechrová, 2025).

Ukrajina? Raději Albánie

Z českého pohledu se může zdát, že téma Ukrajiny je v Polsku jasné: každý, kdo se staví proti ruské imperiální politice, musí být brán za přítele, a je jisté, že Poláci podporují vstup Ukrajiny do EU. Polská veřejnost je sice v otázce možného přistoupení Ukrajiny do EU mnohem otevřenější (65 % pro) než například Češi (31 %) nebo Maďaři (34 %; Eurobarometr 2025: T288). Jenže situace je samozřejmě mnohem komplikovanější, než se může zpoza českých kopců zdát.

Vliv na současné polsko-ukrajinské vztahy má nejen aktuální vývoj rusko-ukrajinské války a ruský expanzionismus, ale také události neklidného 20. století. Problematický je především Volyňský masakr, kdy ukrajinští nacionalisté pod patronátem nacistů v letech 1943 a 1944 systematicky povraždili 50–100 tisíc Poláků na území, které do roku 1939 patřilo druhé Polské republice. Jde o téma, které je v Polsku stále velmi živé (spolu s Katyňským masakrem) a dodnes vyvolává silné emoce, zejména v konzervativní části politického spektra. V roce 2023 masakr vyvolal veřejnou rozepři mezi Polskem a Ukrajinou poté, co mluvčí polského ministerstva zahraničí prohlásil, že Varšava očekává omluvu od Ukrajiny u příležitosti 80. výročí této události. Ukrajinský velvyslanec v Polsku reagoval prohlášením, že vnucovat Kyjevu, co má dělat, je nepřijatelné a nešťastné. Později uvedl, že Ukrajina ctí památku obětí. Nakonec ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj spolu se svým polským protějškem Andrzejem Dudou uctili památku obětí ve městě Luck na západě Ukrajiny (ČTK, 2023).

Kromě historických křivd je téma sbližování Ukrajiny s EU z polského pohledu problematické také z ekonomického hlediska a z pohledu zájmů jednotlivých hospodářských skupin. Polsko je jedním z největších příjemců evropských fondů (viz graf níže) a vstup velké, relativně chudé Ukrajiny do EU by zásadně změnil tok kohezních prostředků. Navíc polští zemědělci jen neradi vidí, že by jejich ukrajinští kolegové měli mít neregulovaný přístup na evropský trh, aniž by byli vázáni evropskými požadavky a standardy – to považují za diskriminační. Podobně naladění jsou například polští autodopravci, kteří se opakovaně uchýlili k demonstrativnímu blokování ukrajinsko-polských hraničních přechodů, naposledy v květnu 2025 u obce Dorohusk (ČTK, 2025). I z těchto důvodů se předsednictví spíše zaměřilo na západní Balkán, kde došlo k otevření dvou vyjednávacích clusterů s Albánií a také k podpoře Moldavska ve výši 1,9 miliardy eur.

Na druhou stranu silné téma obrany Polsko naplnilo téměř bezzbytku. Během jeho předsednictví došlo k rozšíření a zpřísnění sankcí proti Rusku (16. a 17. balík sankcí; 18. balík, který měl být schválen ještě za polského předsednictví, narazil na odpor Maďarska a nakonec i samotného Polska). Velmi důležité bylo také navýšení výdajů na obranu – prostřednictvím programu SAFE bylo uvolněno 150 miliard eur na investice do obranného sektoru. Spolu s rozhodnutím členských států NATO zvýšit výdaje na obranu na 5 % HDP do roku 2035 to vyslalo jasný signál, že Polsko zůstává lídrem v oblasti posilování obranných kapacit a odstrašování Ruska. Došlo také ke schválení série opatření proti dezinformacím (tzv. Cyber Blueprint).

Polsko bylo částečně úspěšné i v prioritě ochrany obyvatel a hranic, zejména co se týče posílení vnějších hranic EU a boje proti instrumentalizaci migrace. Konkrétně šlo o zlepšení hraničních kontrol a uzavření dohody o postupném zavádění nového digitálního systému pro vstup a výstup do zemí EU. Také došlo k plošnému pozastavení bezvízového styku se třetími zeměmi. Společný postup však narazil na realitu migračních toků v rámci Schengenského prostoru. Zatímco předchozí vláda Mateusze Morawieckého byla v roce 2021 kritizována za tvrdý postup vůči migrantům z Běloruska, které tamní režim využíval k nátlaku na Varšavu, Tusk nyní čelí problémům kvůli německo-polské hranici.

Nová Merzova vláda totiž začala aktivněji vracet migranty, kteří přišli do Německa z Polska, na základě dublinské úmluvy – protože právě Polsko bylo jejich první zemí vstupu do EU. Za azylové řízení je totiž odpovědná „první bezpečná země“. Aktivita německých pohraničnicků vyvolává na polské straně emoce do té míry, že Varšava zvažuje zavedení vlastních hraničních kontrol. Berlín se k tomuto kroku odhodlal již v roce 2023. „Německé straně jsme dali najevo, že pokud se budou opakovat případy, které jsou z našeho pohledu pochybné, budeme muset z polské strany znovu zavést kontroly na polsko-německé hranici – a to efektivní,“ komentoval situaci Tusk (Harzer, 2025). Situace samozřejmě vyvolává napětí i na domácí scéně, kde opoziční PiS kritizuje Tuska za nečinnost a přílišné ustupování Berlínu, který podle nich doplácí na svou krátkozrakou integrační politiku a nyní zatahuje Polsko do problému, který sám vyvolal. Na německo-polském pomezí navíc začali hlídkovat samozvaní strážci, což situaci dále vyhrocuje. Polské předsednictví tak sice může prezentovat své úspěchy, ale pro příznivce opozice jde spíše o vzletná slova – problém nelegální migrace podle nich aktivně neřeší.

Poslední poměrně úspěšnou oblastí polského předsednictví byla energetika, která reagovala na ruskou teritoriální expanzi a měla za cíl omezit finanční zdroje pro pokračování války na Ukrajině. Jednalo se zejména o ukončení závislosti pobaltských států na ruských elektrických sítích a jejich plnou integraci do evropské sítě, dále o kroky k zastavení dovozu ruských energetických surovin do EU a o zajištění cílů EU v oblasti skladování plynu do roku 2027, konkrétně revizi nařízení o bezpečnosti dodávek plynu. V této oblasti Polsko našlo shodu téměř se všemi členskými státy, až na Slovensko a Maďarsko, které plán na úplné zastavení dovozu ruského plynu a LNG odmítly. Vzhledem k tomu, že se v této oblasti hlasuje kvalifikovanou většinou, bude odpor těchto dvou států pravděpodobně překonán za dánského předsednictví.

Dánsko již po osmé

Pro Dánsko jde historicky již o osmé předsednictví v Radě EU. Štafetu převzalo od Polska s mottem „Silná Evropa v měnícím se světě“ a plánuje se zaměřit na posílení role EU jako globálního hráče, který je schopen zajistit vlastní bezpečnost a prosperitu.

Mezi priority patří bezpečná Evropa – tedy posílení obranné připravenosti, podpora Ukrajiny a boj proti nelegální migraci. Dále jde o odstranění bariér na vnitřním trhu, podporu inovací a zelenou transformaci.

Velkou výzvou bude dosažení dohody o klimatickém cíli EU pro rok 2040 a podpora obnovitelných zdrojů energie, což vzhledem k postojům jednotlivých zemí bude pro Dány pravděpodobně největší oříšek.

Zdroje

- ČTK (2023). Zelenskyj a Duda uctili v Lucku památku obětí masakru na Volyni. Publ.: 9. 7. 2023, 12:01. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2388042>
- ČTK (2024). Evropská komise vyhlásila bojkot. Na neformální rady maďarského předsednictví bude vysílat jen úředníky. In: irozhlas.cz. Publ.: 15. 7. 2024, 20:58. https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/evropska-komise-vyhlasila-bojkot-na-neformalni-rady-madarskeho-predsednictvi_2407152058_kma
- ČTK (2025). Polští autodopravci znovu blokují přechod na hranici s Ukrajinou. Požadují omezení levnější konkurenci. In: irozhlas.cz. Publ.: 12. 5. 2025, 20:36. https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polsti-autodopravci-znovu-blokuji-prechod-na-hranici-s-ukrajinou-pozaduji_2505122036_jkd
- Eurobarometr (2025). Standard Eurobarometer 103 - Spring 2025. <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=98920>
- Harzer, F. (2025). Polští radikálové hledají na hranicích migranty z Německa. Zastavili i Čechy. Seznam Zprávy. Publ.: 30. 6. 2025. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-polsti-radikalove-hledaji-na-hranicich-migranty-z-nemecka-zastavili-i-cechy-280587>
- PPCE.eu - PROGRAMME OF THE POLISH PRESIDENCY OF THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, January 1 - June 30, 2025. <https://polish-presidency.consilium.europa.eu/media/zkcn0325/programme-of-the-polish-presidency-of-the-council-of-the-european-union.pdf>
- Starcevic, S. (2025). Netanyahu can attend Auschwitz memorial event, Poland's Tusk says. Politico.eu. Publ.: 10. 1. 2025, 1:35. <https://www.politico.eu/article/poland-president-andrzej-duda-asks-government-to-let-benjamin-netanyahu-attend-auschwitz-commemoration/>
- Štechrová, V. (2025). Polské předsednictví bylo relativně úspěšné, poznamenaly ho ale volby prezidenta, míní Barták. Irozhlas.cz. Publ.: 30. 6. 2025, 15:50. https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polske-predsednictvi-bylo-relativne-uspesne-poznamenaly-ho-ale-volby-prezidenta_2506301550_ako

Autor

KAREL SÁL

Analytik

Karel Sál vystudoval politologii na Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, kde v roce 2016 obhájil disertační práci s názvem Demokracie v krizi nezájmu: účinky využití internetových voleb ve volebním procesu vybraných zemí. Odborně se zabývá problematikou e-Governmentu, internetovými volbami a informační svobodou. Je autorem několika odborných článků, vystupuje na mezinárodních konferencích a je zakladatelem a editorem think-tanku e-politics.cz.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz